УДК 378

DOI: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2021.13.11>

Алла Марушкевич, д-р пед. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0002-1969-7771

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

В статті акцентується увага на ролі класичних університетів у підготовці педагогічних кадрів. Наголошується на значенні застосування компетентнісного підходу в роботі зі студентами. Доводиться, що важливим компонентом професійної підготовки фахівців є інноваційна діяльність викладача; асистентська педагогічна практика. Обґрунтовується значення електронної освіти, дистанційного та змішаного навчання. Аргументується важливість синтезу формальної та неформальної освіти, нових підходів для підвищення якості викладання, формування системи знань "soft skills".

Ключові слова: класичний університет, науково-педагогічні кадри, вища освіта, компетентнісний підхід, інноваційна діяльність, дистанційне навчання, змішане навчання.

Постановка проблеми. Класичні університети в Україні були і залишаються флагманами освіти, науки, культури. У їх стінах навчалися і працювали визначні особистості, знані не лише у своїй країні, а й у всьому світі. Вони завжди приваблювали абітурієнтів різномірними напрямками підготовки фахівців, потужною навчально-методичною базою, сферою наукових досліджень, орієнтованістю на ринок праці. Роль класичних університетів у розвитку освітньої галузі України завжди була визначальною, оскільки в них зосереджувались (і так відбувається понині) найпотужніші наукові кадри, які вносили у її розвиток теоретичні інноваційні ідеї і розробляли рекомендації щодо їх практичного застосування, а то й самі долучались до створення закладів освіти і викладання у них. В історичному постулі на їх долю випадало багато випробувань: реорганізації, ліквідації, реструктуризації, евакуації у зв'язку з військовими діями, політичними подіями тощо. Проте вони завжди залишались осередками підготовки кваліфікованих кадрів, створення наукових, літературних, історико-краєзнавчих та інших товариств, підтримували культурно-освітнє життя держави.

У кінці ХХ – на початку ХХІ століття класичні університети України зазнали економічних, соціокультурних впливів через революційні події в житті країни, зміни її політичних еліт, курс на дерусифікацію, забезпечення україномовного освітнього простору, що вимагало відповідної адаптації їх науково-педагогічних працівників та керівних кадрів до цих умов.

Період кінця 90-х років ХХ – початку ХХІ століття позначився високою активністю здобувачів вищої освіти та їх наставників у розробці нових робочих програм навчальних дисциплін і оновленні існуючих, укладанні українознавчих студій, здійсненні наукових розвідок, присвячених вивченню актуальних ідей визначних постатей минулого, опрацюванню давніших недоступних архівних документів та літературних джерел.

Зважаючи на те, що в умовах сьогодення вища освіта на ринку праці є затребуваною, в класичних університетах готують висококваліфікованих фахівців, застосовуючи інноваційні технології, нові методики і методи навчання, турбуючись, щоб випускники були конкурентоздатними, могли влаштуватися на роботу у будь-якій країні світу. Вони, як і в попередні історичні періоди, відіграють провідну роль у підготовці для країни кадрів із вищою освітою, і, таким чином, впливають на позитивні зміни в її економіці, соціальній політиці, різних сферах промислового, технічного і т.п. будівництва.

Не викликає заперечень теза: "стратегічна роль вищої освіти полягає в отриманні та поліпшенні знань, у глобальному обміні знаннями через багатонаціональні дослідження та освітні проекти, програми обміну студентів і ви-

кладачів з метою стимулювання інновацій та креативності. Визнання періодів навчання та кваліфікацій є ключовим елементом для сприяння мобільності" (Ярмолицька Н., 2016, с.99).

Відповідно до чинного Закону України "Про вищу освіту" (2014) поняття "вища освіта" тлумачиться як сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок особистості, способів її мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти [Закон України "Про вищу освіту", 2014]. Вважаємо, що це формулювання найбільшою мірою стосується підготовки здобувачів освіти в класичних університетах, виробленню у них здатності до реалізації своїх можливостей у різних сферах життєдіяльності держави.

Мета публікації полягає в розгляді питання підготовки педагогічних кадрів у класичних університетах в реаліях сьогодення. **Завдання** – розкрити сучасні підходи до забезпечення підготовки педагогічних кадрів у класичних університетах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Порушена нами проблема підготовки педагогічних кадрів у класичних університетах знайшла своє втілення у працях науковців, серед яких А. М. Алексюк, Л. Г. Коваль, О. Мисечко, В. В. Сагарда, Л. Султанова, Т. Д. Федірчик, та інші. Питання історії педагогічної освіти в Україні розглядали О. В. Глузман, В. І. Луговий, В. К. Майборода, Н. М. Дем'яненко. Сучасні підходи до підготовки педагогічних кадрів у класичних університетах знаходимо у працях О. Г. Давидової, Г. В. Красовської, І. М. Доманецької, Н. В. Ярмолицької. Проте проблема залишається актуальною, оскільки з кожним роком виникають все нові і нові виклики стосовно науково-педагогічної діяльності професорсько-викладацького складу класичних університетів і здобувачів вищої освіти.

Викладення основних положень. Кожен освітянин, а особливо залучений до виконання професійних обов'язків у класичному університеті, має володіти не тільки науковими знаннями з певної дисципліни, а й навиками взаємодії з представниками різних поколінь: старшими за віком колегами, батьками здобувачів освіти, самими здобувачами, громадськими та політичними діячами і т.п. Великою мірою це стосується студентів, які вступили на педагогічні відділення (освітньо-наукові чи освітньо-професійні програми) і готуються присвятити себе науково-педагогічній чи педагогічній діяльності.

В Концепції розвитку педагогічної освіти (2018) наголошено: "Особливим завданням третього (освітньо-наукового) рівня вищої педагогічної освіти є підготовка наукових та науково-педагогічних працівників на рівні, що

відповідає міжнародним, зокрема, європейським вимогам до докторів філософії/докторів мистецтва, які мають забезпечити якість вищої педагогічної освіти та наукових досліджень у сфері освіти" [Концепція розвитку педагогічної освіти, с. 11]. Це спонукає до аналізу підготовки науково-педагогічних та педагогічних кадрів у класичних університетах з найдавніших часів до наших днів і вивчення, за необхідності, досвіду її забезпечення.

Відомо, що на початку XIX ст. відбулось структурування закладів освіти і, в цьому руслі, відкриття класичних університетів. Це сприяло розвитку вищої освіти загалом, а у тому числі й вищої педагогічної освіти. У ті часи планувалось забезпечення викладання курсів дисциплін у новостворюваних гімназіях випускниками класичних університетів, які мали не лише навчати дітей та молодь, а й розвивати у них добродетель, сприяти викориненню небажаних звичок. Для цього професорсько-викладацькому складу потрібно було здійснювати не тільки навчання студентів, а й вести їх практичну підготовку до майбутньої професійної діяльності. З плином часу ця робота активізувалась. Створена на початку двадцятого століття на історико-філологічному факультеті Київського університету спеціальна комісія для обговорення навчального плану дійшла висновку, що практичну підготовку майбутніх педагогів слід винести за межі університетського курсу, а університетський диплом не повинен давати випускникам права на вчительську діяльність. Бажаючи нею займатися мають після завершення навчання в університеті пройти курс у відкритих Міністерством народної освіти спеціальних педагогічних семінаріях [Доклад комиссии, избранной факультетом для обсуждения учебного плана, 1902. арк.16 зв.].

З часом в усіх університетських містах були відкриті курси зі спільним навчанням осіб обох статей, на які слухачами зараховувалися ті особи, які мали вищу освіту. Заняття на курсах розподілялися на загальні (вивчалися курси педагогіки у взаємозв'язку з основними положеннями психології, логіки, короткої історії педагогічних учень, основ шкільної гігієни) й спеціальні (призначалися для засвоєння методик, практичних вимог викладання окремих дисциплін із використанням практичних вправ) [Лаурсон А., 2016, с. 60].

Організація підготовки педагогічних кадрів у класичних університетах вимагає тривалого часу на дослідження і висвітлення виявленої інформації на сторінках окремих видань. У межах даної публікації ми намагаємось враховувати попередній досвід цієї роботи і продумувати шляхи її продовження в сьогочасних умовах.

Історія підготовки педагогічних кадрів у класичних університетах допомагає усвідомленню того факту, що ці заклади вищої освіти ніколи не були осторонь розвитку науково-педагогічного знання і втілення його у сферу педагогічної освіти. Підготовка педагогічних кадрів завжди була в центрі уваги їх професорсько-викладацького та керівного складу. На початку третього тисячоліття класичні університети продовжують свої соціокультурні функції. Недарма сучасні вчені наголошують: "Висока місія університету вбачається у продукуванні перш за все гуманітарного знання, у розвитку культури, інтелекту і духовності, що представляються нам в якості кінцевих цілей університетської освіти, адже це відповідає його суті" [Султанова Л., 2016, с. 83].

Ідеї розвитку класичних університетів і забезпечення в них підготовки педагогічних кадрів висвітлювали у своїх працях багато вчених. Вони не оминули того факту, що в останні десятиріччя відбулось перейменування багатьох профільних педагогічних університетів у класичні. Це спричинило в державі зменшення кількості педагогічних

університетів за якого, на думку окремих дослідників, "... виникає небезпека серйозного звуження в системі вищої школи сегменту профільної педагогічної освіти й втрати напрацювань в організації, координації, змістовому наповненні всіх елементів професійної освіти майбутнього вчителя, які в своїй синергетичній взаємодії дають неповторний ефект педагогізації його професійної підготовки" [Мисечко О., 2017, с. 138-154]. Звичайно, подібні думки є слушними, але не менш важливими є переконання багатьох науково-педагогічних працівників щодо забезпечення якості навчання майбутніх викладачів саме у класичних університетах.

Аналізуючи розвиток педагогічної науки та освіти в умовах класичного університету не можемо не згадати цінність реалізації в ньому компетентнісного підходу в роботі зі студентами, які готуватимуться стати викладачами. В центрі уваги за такого підходу є вміння вирішувати проблеми, що виникають у різних сферах життєдіяльності. Він впливає на формування в умовах університету здатності студентів до засвоєння компетенцій, виконання ними у майбутньому ключових функцій. Увага науковців до формування професійної компетентності здобувачів освіти зумовлена переходом до інформаційного суспільства, в якому пріоритетним вважається оволодіння навичками пошуку інформації, здатності до самонавчання; необхідністю інтегруватися в різні структури, бути конкурентоспроможними на світовому ринку праці. Особливості компетентнісного орієнтують майбутнього викладача на навчання впродовж життя, реалізацію функціональних обов'язків в організаційно-управлінській площині, активну дослідницьку та самоосвітню діяльність. На якість навчання впливають бажання самоактуалізації, саморозвитку, самоствердження.

Важливим компонентом професійної підготовки педагогічних та науково-педагогічних кадрів у класичному університеті є регламентована навчальним планом педагогічна практика, зміст якої визначений освітньо-науковою чи освітньо-професійною програмою. У Положенні "Про асистентську педагогічну практику аспірантів/ад'юнктів Київського національного університету імені Тараса Шевченка" (2020) вказано її мету "оволодіння методологією педагогічної діяльності, якісної підготовки до професійної педагогічної діяльності у закладах вищої освіти, оволодіння сучасними методами викладання у ЗВО, організація самостійної роботи студентів за навчальними дисциплінами профільної кафедри; оволодіння практичними методами та прийомами проведення виховної роботи, що здійснюється профільною кафедрою" [Положення "Про асистентську педагогічну практику аспірантів/ад'юнктів Київського національного університету імені Тараса Шевченка", 2020, с. 5]. Відповідно до мети аспіранти мають знати сучасні методи і прийоми викладання та виховання здобувачів освіти у вищій школі, оперувати ними у процесі педагогічної практики, застосовувати нестандартні підходи до організації самостійної роботи, а, відповідно, забезпечувати спілкування, проявляючи розвинені комунікативні вміння.

Тривалість педагогічної практики не завжди на достатньому рівні сприяє формуванню необхідних професійно-педагогічних навичок, тому доцільно залучати здобувачів вищої освіти до практичної діяльності з часу їх вступу до університету.

У класичному університеті принципово важливою є інноваційна діяльність науково-педагогічного працівника, яка розглядається учасниками освітнього процесу як реакція на виклики сучасності. Вона характеризується його вмінням вдало сформулювати мету, продумати способи і засоби її досягнення, обґрунтувати змістове наповнення,

усвідомити значення у її реалізації певних функцій (найчастіше – організаторської, комунікативної, проєктувальної, конструктивної) тощо.

На сьогодні більшість класичних університетів займаються розвитком дистанційного навчання. Проте здобувачів освіти, у тому числі й майбутніх викладачів, цікавлять підходи вироблення концепції дистанційної освіти, роз'яснення процедури ліцензування дистанційних курсів, порядку видачі дипломів, сертифікатів тощо. В "Концепції впровадження дистанційного навчання в освітній процес Київського національного університету імені Тараса Шевченка" (2020) дистанційне навчання трактується як "індивідуальний процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок, способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікативних технологій" [Концепція впровадження дистанційного навчання в освітній процес КНУ імені Тараса Шевченка. Затверджено Головою Вченої ради КНУ імені Тараса Шевченка, 2020, с. 2]. Його перевагами є інтернаціональність, яка уможлиблює отримання освіти, не виїжджаючи зі своєї країни у ЗВО іноземних держав, надання освітніх послуг іноземним громадянам і співвітчизникам, які перебувають за кордоном. Роль викладача у забезпеченні дистанційної освіти полягає в координації ним пізнавального процесу, постійному підвищенні своєї кваліфікації відповідно до нововведень. Дистанційне навчання спрямоване на реалізацію дидактичних принципів, але водночас обмежує можливість проведення практичних, лабораторних та інших видів робіт. У класичних університетах мають бути узгодженими вимоги до створення і наповнення дистанційних курсів навчання, спрямована робота викладачів на пошук, підготовку і реалізацію дидактичних матеріалів тощо.

Сьогодні в класичних університетах України відбувається впровадження електронної освіти, яка є необхідною умовою ведення не лише дистанційного навчання, а й управління освітнім процесом, автоматизації документообігу. Її переваги в економії часу, можливості навчання в зручному темпі й місці, повернення за необхідності (навіть необмежену кількість разів) до вже розглянутого матеріалу. Проте вона неможлива без представлених в електронному вигляді підручників, текстів лекцій, практичних завдань, тестів тощо. Перевагою електронної освіти є можливість для студентів навчатися в будь-який час із швидким доступом до дидактичних матеріалів, інших джерел.

Вирішення цілої низки методологічних, організаційних, технічних та економічних питань вимагає впровадження в університетах змішаної системи навчання, за якої виникають питання про міру он-лайн контенту в заміні чи доповненні традиційної подачі навчального матеріалу; виокремлення дисциплін, які допускають максимальне залучення он-лайн контенту; визначення ефективних принципів та моделей цього навчання; оцінювання та врахування в педагогічному навантаженні обсягів часу для розробки та проведення такого курсу тощо [Красовська Г., 2016, с. 185]. Під змішаним навчанням розуміють навчання, в якому представлені поєднання академічного і інноваційного навчання, інтерактивного і електронного; використовуються технології аудиторного навчання і дистанційні освітні технології. В межах змішаної форми навчання має місце співвідношення застосування очного і дистанційного навчання, розрахованого на вік студентів, рівень їх підготовки, а також врахування кваліфікації викладацького складу тощо.

У процесі забезпечення педагогічної освіти в класичних університетах застосовують комплекси різноманітних вправ, організовують розв'язування ситуаційних кейсів, розвивають здатність швидко орієнтуватися в умовах швидкозмінного ринкового середовища. Визначальним стало формування та розвиток у здобувачів освіти креативності, здатності до командної роботи, швидкого сприйняття навчального матеріалу, відкритості й комунікативності, уміння ефективно розподіляти робочий час тощо.

Важливою складовою забезпечення педагогічної освіти в класичних університетах є науково-методична система. Її методологічні засади відображають: системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, аксіологічний, акмеологічний, інтегративний наукові підходи до педагогічного професіоналізму викладача; принципи диверсифікації, оптимальності змісту, форм і методів, та принцип відкритості і доступності розвитку його професіоналізму; мотиваційно-цільовий, когнітивно-праксеологічний, рефлексивно-емоційний та професійно-ідентичний компоненти. Методично-діялісна підсистема передбачає такі функціональні складові як організація діяльності багаторівневої науково-методичної служби університету; проведення моніторингових досліджень динаміки розвитку педагогічного професіоналізму науково-педагогічних кадрів; розроблення та впровадження науково-методичного супроводу означеного процесу; формування та реалізацію індивідуальних програм професійно-особистісного розвитку та саморозвитку викладачів [Федірчик Т., 2016, с. 261].

Суттєву роль у підвищенні продуктивності праці науково-педагогічних працівників, спрямовану на результативність роботи зі здобувачами освіти, має їх здатність вибудувати з ними партнерські стосунки, які мають базуватися на дружніх відносинах, спілкуванні на рівних; емоційній і змістовній підтримці; спрямованості педагога на розвиток і особистісне зростання студента тощо. Очікування студентів та бачення викладачами свого професійного самовдосконалення часто збігаються у мотивуванні до навчання, ефективній комунікації, оперуванні сучасними методами і т.п. Узгодити ці очікування з прагненнями педагогів можливо за умов їх успішної суб'єкт-суб'єктної взаємодії у навчальному і виховному процесах, залучення студента до науково-пошукової діяльності, створення умов для його громадсько-політичної активності. Система спілкування "викладач – студент", "студент – викладач" забезпечується шляхом формування духу корпоративності, колегіальності, професійної спільності; орієнтації на дорослу людину з розвиненою самосвідомістю і подолання авторитарності; використання професійного інтересу студентів як основи навчальної і виховної роботи.

Іноді у взаємодіях студентів і викладачів виникають конфлікти через розбіжності у ціннісних орієнтаціях чи взаємних очікуваннях; нетактовність; недостатній рівень професіоналізму, низьку успішність студентів. Створити належні комунікативні умови між викладачем та студентом можна за допомогою уміння демонструвати доброзичливість у стосунках; використання принципу позитивного зворотного зв'язку; відкритої демонстрації своїх позитивних емоцій, почуттів; переходу на непрямі вимоги тощо.

Майбутній викладач має бути підготовленим в університеті таким чином, щоб стати відкритим і комунікабельним у взаємодії; не комплексувати, переводити спілкування на духовний рівень; уміти проявляти у відносинах терпимість і повагу, знімати нервову напругу; володіти своїм настроєм; позитивно впливати на взаємовідносини між суб'єктами освітнього процесу.

Розвиток у класичному університеті навчально-методичної і наукової роботи має визначатись науково-педагогічною

концепцією ЗВО, вдалим формулюванням науково-педагогічної ідеї. У цьому руслі важливими є світоглядні переконання, ціннісні орієнтації, свідомість і самосвідомість особистості студента. Перед вищою школою стоїть завдання підготувати фахівця як всебічно розвинену особистість, в основі формування якої – єдність загальнолюдських і національних цінностей. Випускник класичного університету бачиться нам як компетентний, конкурентоспроможний фахівець із високим рівнем загальної культури, організаторськими навичками, вмінням брати на себе відповідальність, відстоювати свої права, приймати рішення.

Студенти класичного університету, готуючись стати педагогами у майбутньому, мають брати приклад із наставників, які забезпечують з ними виховну роботу. Кожному викладачеві має бути підвладним використання й популяризація української мови, сприяння ціннісному самовизначенню молоді, залучення її до громадської діяльності та підтримки різних проектів, заохочення до благодійних акцій, творчих ініціатив тощо. У виховному процесі має формуватись толерантність, що характеризується здатністю студентів з повагою ставитися до поглядів, інтересів, вірувань інших людей, їх національності й виявляється в емоційно-ціннісному ставленні до оточуючої дійсності. Важливою умовою ефективного її формування є правильно підібрані форми, методи, засоби й технології.

Навчання у класичному університеті має забезпечувати синтез формальної та неформальної (дистанційної освіти); постійне оновлення змісту навчальних дисциплін та втілення нових інструментів і підходів для підвищення якості викладання; формування системи знань "soft skills", навичок дослідницької роботи і т.п.

Нинішні реформи в освітній галузі включають покращення якості навчання та виховання здобувачів освіти, ретельний підхід до розподілу наявних у закладах освіти ресурсів, урахування потреб науково-педагогічних та педагогічних колективів, передбачення перспектив розвитку тощо. Водночас не можна уникати проблеми із матеріальним забезпеченням викладачів, які через низькі ставки від'їжджають на роботу за кордон, поліпшуючи своє благополуччя. Не можливо не погодитись із тезою: "Наука і освіта, як важливі соціальні інститути сучасного суспільства, непозбавлені притаманних йому вад і хвороб, адже кризові явища, які мають місце в економічній, політичній та інших сферах життєдіяльності соціуму не можуть не позначатися на сферах, пов'язаних з підготовкою кваліфікованих фахівців та здійсненням наукових досліджень" [Мельниченко А., 2016, с. 107].

Актуальною у наш час є боротьба з корупцією у ЗВО. Вона сприяє викориненню негативних явищ із стін вищої школи і, цим самим, збільшенню довіри молоді до своїх наставників.

Висновок. Таким чином, погоджуємось з висновком, що "класичний університет – це передовий і прогресивний освітньо-просвітницький та навчальний центр; інституція, що займається інноваційною та науково-дослідницькою діяльністю; це генератор новацій і креативу, осередок традицій, духовності та патріотизму" [Давидова О., 2016, с. 93]. Його роль у суспільстві зазнає певної трансформації. Університет має пропонувати власну платформу для обміну інформацією, надавати технічні можливості для комунікації між викладачем та студентами, гарантувати їх якість. Водночас він має бути місцем, де колеги можуть обмінюватися досвідом, думками щодо ефективності певних підходів, разом наповнювати та вдосконалювати навчальну платформу.

Підготовка педагогічних кадрів у стінах класичного університету має базуватись на передових освітніх тех-

нологіях, можливості тісної взаємодії науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти, їх бажанні враховувати в освітньому процесі напрацювання однодумців з країн Європи та світу. Особливостями підготовки педагогічних кадрів у класичному університеті є формування інформаційної компетентності, розвиток здатності володіння сучасними комунікаційними технологіями, застосування у процесі самовдосконалення дистанційних форм навчання, впровадження новітніх методик вивчення дисципліни; підвищення відповідальності викладачів за результати професійної підготовки фахівців.

Список використаних джерел

- Давидова О.Г. Класичний університет – центр науки та інновацій / О.Г. Давидова // Класичний університет у контексті викликів епохи (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch): матеріали українсько-польської міжнародної наукової конференції (м. Київ, 22–23 вересня 2016 року) / уклад.: А.С. Філіпенко та ін. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2016. – С. 92–94.
- Доклад комиссии, избранной факультетом для обсуждения учебного плана, 1902. ДА м. Киева, ф.16, оп.474, spr. 21, ark. 10–17., ark.16 zv.
- Закон України "Про вищу освіту" // Голос України. 2014. 6 серпня.
- Красовська Г.В., Доманецька І.М. Масові відкриті он-лайн курси та змішана система навчання – виклик сьогодення сучасному університету / Г.В. Красовська, І.М. Доманецька // Класичний університет у контексті викликів епохи (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch): матеріали українсько-польської міжнародної наукової конференції (м. Київ, 22–23 вересня 2016 року) / уклад.: А.С. Філіпенко та ін. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2016. – С. 184–185.
- Концепція впровадження дистанційного навчання в освітній процес КНУ імені Тараса Шевченка. Затверджено Головою Вченої ради КНУ імені Тараса Шевченка. Протокол №12 від 30 червня 2020 року. Режим доступу: <https://search.ukr.net/?q=Концепція%20впровадження%20дистанційного%20навчання%20в%20освітній%20процес%20Київського%20національного%20університету%20імені%20Тараса%20Шевченка.%20Затверджено%20Головою%20Вченої%20ради%20КНУ%20імені%20Тараса%20Шевченка.#qsc.tab=0&qsc.q.9c>
- Концепція розвитку педагогічної освіти. Затверджено Наказом МОН України від 16 липня 2018 р. №776. 25.с. Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/info/centre/get/17105>
- Лаурсон А.М. Справочная книга для учебных заведений и учреждений ведомства Министерства народного просвещения. Второе издание, значительно дополненное / А.М. Лаурсон. – Петроград, 1916. – 1120 с.
- Мельниченко А. Прояви академічної нечесності / А. Мельниченко // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнародний благодійний фонд "Міжнародний фонд дослідження освітньої політики"; за заг.ред. Т.В. Фінікова, А.Е. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – С.107–120.
- Мисечко О. Професійно-педагогічна підготовка у класичному університеті: історія протистояння "за" і "проти" / О. Мисечко // Вісник Львівського університету. Випуск 32. – 2017. – С.138–154.
- Султанова Л. Університет як провідний соціальний інститут в історії розвитку університетської освіти / Л. Султанова // Гірська школа українських Карпат. № 14 (2016). – С.79–83.
- Положення "Про асистентську педагогічну практику аспірантів/ад'юнктів Київського національного університету імені Тараса Шевченка". Затверджено Головою Вченої ради КНУ імені Тараса Шевченка. Протокол №8 від 2 березня 2020 року. Режим доступу: https://mil.univ.kiev.ua/files/94_182430841.pdf 15с.
- Федірчик Т.Д. Науково-педагогічні кадри в контексті сучасних трансформацій класичного університету / Т.Д. Федірчик // Класичний університет у контексті викликів епохи (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch): матеріали українсько-польської міжнародної наукової конференції (м. Київ, 22–23 вересня 2016 року) / уклад.: А.С. Філіпенко та ін. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2016. С. 259–262.
- Ярмолицька Н.В. Європейські цінності як чинник модернізаційних процесів у вітчизняній філософській освіті / Н.В. Ярмолицька // Класичний університет у контексті викликів епохи (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch): матеріали українсько-польської міжнародної наукової конференції (м. Київ, 22–23 вересня 2016 року) / уклад.: А.С. Філіпенко та ін. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2016. – С. 98–100.
- References**
- Davidova O.G. Klasichnij universitet – centr nauki ta innovacij // Klasichnij universitet u konteksti viklikiv epohi (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch): materialy ukrains'ko-pol's'koj mizhnarodnoj naukovoi konferencii (m. Kiiv, 22–23 veresnja 2016 roku) / [uklad.: A.S. Filipenko ta in.]. K.: Kiivs'kij nacional'nij universitet imeni Tarasa Shevchenka, 2016. S.92–94.
- Doklad komissii, izbrannoj fakul'tetom dlja obsuzhdenija uchebnogo plana, 1902. DA m. Kieva, f.16, op.474, spr. 21, ark. 10–17., ark.16 zv.
- Zakon Ukraini "Pro vishhu osvitu" // Golos Ukraini. 2014. 6 serpnja.
- Krasov's'ka G.V., Domanec'ka I.M. Masovi vidkriti on-lajn kursi ta zmishana sistema navchannja – viklik s'ogodennja suchasnomu universitetu // Klasichnij

universitet u konteksti viklikiv epohi (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch): materiali ukrains'ko-pol's'koï mizhnarodnoï naukovoï konferencii (m. Kiïv, 22–23 veresnja 2016 roku) / [uklad.: A. S. Filipenko ta in.]. K.: Kiïvs'kij nacional'nij universitet imeni Tarasa Shevchenka, 2016. S.184-185.

Koncepcija vprovadzhennja distancijnogo navchannja v osvritnij proces KNU imeni Tarasa Shevchenka. Zatverdzheno Golovuju Vchenoi radi KNU imeni Tarasa Shevchenka. Protokol #12 vid 30 chervnja 2020 roku. Rezhim dostupu: <https://search.ukr.net/?q=Koncepcija%20vprovadzhennja%20distancijnogo%20navchannja%20v%20osvitnij%20proces%20Kiivs'kogo%20nacional'nogo%20universitetu%20imeni%20Tarasa%20Shevchenka.%20Zatverdzheno%20Golovuju%20Vchenoi%20radi%20KNU%20imeni%20Tarasa%20Shevchenka.#gsc.tab=0&gsc.q=9s>.

Koncepcija rozvitku pedagogichnoi osviti. Zatverdzheno Nakazom MON Ukraini vid 16 lipnja 2018 r. #776. 25.s. Rezhim dostupu: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/info/centre/get/17105>

Laurson A.M. Spravochnaja kniga dlja uczebnyh zavedenij i uchrezhdenij vedomstva Ministerstva narodnogo prosveshhenija. Vtoroe izdanie, znachitel'no dopolnennoe / A.M.Laurson. Petrograd, 1916. 1120 s.

Mel'nichenko A. Projavi akademichnoi nechesnosti//Akademichna chesnist' jak osnova stalogo rozvitku universitetu/Mizhnarodnij blagodinij fond "Mizhnarodnij fond doslidzhennja osviti oï politiki"; za zag.red. T.V.Finikova, A.E. Artjuhova. K.: Takson, 2016. S.107-120.

Misechko O. Profesijno-pedagogichna pidgotovka u klasichnomu universiteti: istorija protistojannja "za" i "proti"/ Ol'ga Misechko. Visnik L'vivskogo universitetu. Vipusk 32. 2017. S.138-154.

Sultanova L. Universitet jak providnij social'nij institut v istorii rozvitku universitets'koï osviti//Girs'ka shkola ukrains'kih Karpat. # 14 (2016). S.79-83.

Polozhennja "Pro asistents'ku pedagogichnu praktiku aspirantiv/ad'junktiv Kiivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka". Zatverdzheno Golovuju Vchenoi radi KNU imeni Tarasa Shevchenka. Protokol #8 vid 2 bereznja 2020 roku. Rezhim dostupu: https://mil.univ.kiev.ua/files/94_182430841.pdf 15s.

Fedirchik T.D. Naukovo-pedagogichni kadri v konteksti suchasnih transformacij klasichnogo universitetu. Klasichnij universitet u konteksti viklikiv epohi (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch): materiali ukrains'ko-pol's'koï mizhnarodnoï naukovoï konferencii (m. Kiïv, 22–23 veresnja 2016 roku) / [uklad.: A. S. Filipenko ta in.]. K.: Kiïvs'kij nacional'nij universitet imeni Tarasa Shevchenka, 2016. S.259-262.

Jarmolic'ka N.V. Evropejs'ki cinnosti jak chinnik modernizacijnih procesiv u vitchiznjanij filiosofskij osviti// Klasichnij universitet u konteksti viklikiv epohi (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch): materiali ukrains'ko-pol's'koï mizhnarodnoï naukovoï konferencii (m. Kiïv, 22–23 veresnja 2016 roku) / [uklad.: A. S. Filipenko ta in.]. K.: Kiïvs'kij nacional'nij universitet imeni Tarasa Shevchenka, 2016. S.98-100.

Надійшла до редколегії 02.04.21

Alla Marushkevich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

ORCID iD: 0000-0002-1969-7771

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

TRAINING OF TEACHERS IN CLASSICAL UNIVERSITIES: REALITIES OF TODAY

The article focuses on the role of classical universities in the development of education and training of teachers; some issues of their historical progress and economic, socio-cultural influences on the state of functioning are revealed. The importance of classical universities in the training of highly qualified, competitive in the modern labor market specialists with higher education is highlighted. The peculiarity of training scientific and scientific-pedagogical workers at the third (educational-scientific) level of higher pedagogical education in accordance with the international, European requirements for doctors of philosophy is indicated. Emphasis is placed on the importance in today's conditions of taking into account the previous experience of teacher training in classical universities; applying a competency-based approach to working with students preparing to become teachers. It is proved that an important component of professional training of pedagogical and scientific-pedagogical staff in the classical university is the innovative activity of the teacher; assistant pedagogical practice regulated by the curriculum. The importance of distance learning in the training of teachers is substantiated, the advantage of which is internationality: the possibility of receiving education without leaving their country and providing educational services to foreign citizens who are abroad; introduction of e-learning, which is a necessary condition for conducting not only distance learning, but also blended learning, which is a combination of academic and innovative learning, interactive and e-learning. The importance of scientific and methodological system, synthesis of formal and non-formal (distance education), implementation of new tools and approaches to improve the quality of teaching is argued; constant updating of the content of educational disciplines and formation of the system of knowledge "soft skills", skills of research work, etc.

Keywords: classical university, scientific and pedagogical staff, higher education, competence approach, innovative activity, distance learning, blended learning, assistant pedagogical practice.